

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Історія та культура України

Шифр та назва спеціальності
263 – Цивільна безпека

Освітня програма
Охорона праці

Рівень освіти
Бакалавр

Семестр
2

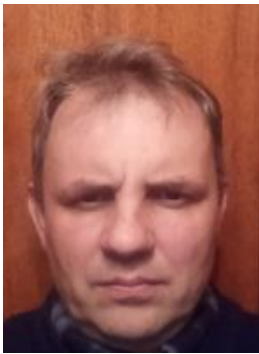
Інститут
ННІ механічної інженерії і транспорту (MIT)

Кафедра
Українознавство, культурологія та історія науки
(310)

Тип дисципліни
Загальна, обов'язкова

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Мотенко Ярослав Володимирович
yaroslav.motenko@khpі.edu.ua
Кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, культурології та історії науки
Досвід роботи 17 років. Автор 70 наукових та навчально-методичних
праць. Курси: "Історія та культура України", "Історія української
державності"

Детальніше про викладача на сайті кафедри
<https://web.kpi.kharkov.ua/ukin/vikladachi>

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на вивчення суспільно-політичних і соціально-економічних процесів, які відбувалися на різних етапах розвитку українського народу і його державності, ознайомлення з еволюцією вітчизняної культури – історії її фундаментальних цінностей, як цілісних систем в світовому і європейському контекстах, отримання студентами фундаментальних знань з історії і культури України, як основам формування світогляду відповідального громадянина, носія інтелектуальних, моральних і естетичних якостей, гідних високоосвіченого фахівця.

Мета та цілі дисципліни

Отримання студентами фундаментальних знань з історії та культури України як основи формування світогляду відповідального громадянина, носія інтелектуальних, моральних та естетичних якостей гідних високоосвіченого фахівця.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - екзамен

Компетентності

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК-3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК-8. Здатність працювати як в команді, так і автономно

Результати навчання

РН-1. Аналізувати питання історії, факти, проблеми та тенденції розвитку культури України в їх діалектичному взаємозв'язку.

РН-2. Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.

РН-3. Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.

РН-5. Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції - 16 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 72 год. Форма оцінювання - екзамен

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Курс є початковим і потребує знань на рівні середньої освіти

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Методи: 1) словесні: опитування, бесіда, дискусія; 2)наочні: презентація, використання відео- та аудіо джерел і матеріалів етнографічного музею кафедри «Слобожанські скарби», виставкових експозицій музеїв та художніх галерей м. Харкова; 3)практичні: конспектування та обговорення історичних, культурологічних та філософських джерел, написання модульної контрольної роботи (модуль I), виконання індивідуальних творчих завдань на семінарах, тестування, написання рефератів (модуль II), підготовка тез на студентську науково-практичну конференцію.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Модуль 1.

Лекція 1. Вступ до курсу. Київська Русь.

Лекція 2. Українська революція середини XVII в.

Лекція 3. Україна під владою Російської і Австрійської (Австро-Угорської) імперій наприкінці XVIII – початку ХХ ст.

Лекція 4-5. Революційні події 1917-1921 років в Україні: причини, рушійні сили, наслідки.

Лекція 6. Україна у міжвоєнний період

Лекція 7. Основні тенденції і суперечності розвитку України у 1945–1985 рр.

Лекція 8. Розвиток сучасної української держави. Підсумки історичного шляху України.

Модуль 2

Лекція 9. Сутність культури. Концепції української культури

Лекція 10. Стародавня культура на теренах України

Лекція 11. Культура вітчизняного Середньовіччя

Лекція 12. Український Ренесанс (XIV–XVI ст.)

Лекція 13. Вітчизняна культура Нового часу (XVII–XVIII ст.)

Лекція 14. Культура України XIX ст.

Лекція 15. Сучасна українська культура

Лекція 16. Культура Слобідської України

Теми практичних занять

Семинар 1. Вступ до курсу. Методика роботи студентів по вивченню курсу «Історія та культура України».

Семинар 2. Українські землі у складі Литви та Польщі (середина XIV – перша половина XVI ст.)

Семинар 3. Українська козацька держава в останній чверті XVII–XVIII ст.

Семинар 4-5. Українські землі в імперській період (кінець XVIII – початок XX ст.) Революційні події 1917-1921 рр. в Україні.

Семинар 6. Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.)

Семинар 7. Україна в період «перебудови» та боротьби за державну незалежність (1985–1991 рр.)

Семинар 8. Україна в роки незалежності.

Семинар 9. Сутність культури. Концепції української культури

Семинар 10. Стародавня культура на теренах України

Семинар 11. Культура вітчизняного Середньовіччя

Семинар 12. Український Ренесанс (XIV–XVI ст.)

Семинар 13. Українська культура Нового часу (XVII–XVIII ст.)

Семинар 14. Культура України XIX ст.

Семинар 15. Сучасна українська культура

Семинар 16. Культура Слобідської України.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні заняття не передбачені

Самостійна робота

Модуль 1. Підготовка до написання модульної контрольної роботи.

Завдання до модульної контрольної роботи

1. Внутрішня і зовнішня політика Київської Русі за часів правління Володимира Великого та Ярослава Мудрого, їх державотворча діяльність.

2. Галицько-Волинське князівство як продовжувач державної традиції Київської Русі.

3. Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель в складі Литовського князівства та Речі Посполитої.

4. Причини виникнення українського козацтва.

5. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний та його роль у боротьбі з турецькою агресією.

6. Причини і наслідки козацько-селянських повстань кінця XVI – першої половини XVII ст.

7. Визвольна війна українського народу середини XVII ст. : причини, характер, особливості, рушійні сили та наслідки.

8. Богдан Хмельницький – фундатор, полководець, дипломат української козацької держави.

9. Переяславська угода та Березневі статті: сутність і оцінка в історичній літературі.

10. Руїна: причини, сутність, наслідки для долі України.

11. Характеристика діяльності гетьмана Івана Мазепи.

12. Гайдамацький рух в Україні. Коліївщина: причини і наслідки.

13. Соціально-політичний та економічний розвиток українських земель під владою Російської імперії (кінець XVIII–XIX ст.).

14. Соціально-політичний та економічний розвиток українських земель в складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії (кінець XVIII–XIX ст.).

15. Українське національне відродження XIX ст.

16. Українські політичні партії наприкінці XIX – на початку XX ст.
17. Формування української Східної та Західної діаспори наприкінці XIX – на початку XX ст.
18. Україна в революції 1905–1907 рр.
19. Утворення Української Центральної Ради та її діяльність в березні 1917 – квітні 1918 р.
20. Наукова і політична діяльність М. Грушевського.
21. Українська Держава гетьмана П. Скоропадського.
22. Режим Директорії. Причини поразки національно-державницьких сил.
23. Більшовицький режим в Україні у 1919-1920 рр. Політика «воєнного комунізму», її сутність та наслідки.
24. Роль і місце повстанського руху в Українській революції 1917-1921 рр.
25. Західна Україна в 1918–1919 рр. ЗУНР.
26. Бойові дії на території України в 1919–1920 рр. Радянсько-польська війна. Її наслідки для України.
27. Соціально-економічний розвиток України в умовах НЕПу. Політика радянської українізації 1920-1930-х років.
28. Утворення СРСР. Тоталітарний режим та його наслідки для України.
29. Голодомор 1932–1933 рр., його причини та наслідки.
30. Особливості розвитку західноукраїнських земель у складі Польщі, Чехословаччини і Румунії в міжвоєнний період.
31. Основні бойові дії на території України в роки Другої світової війни.
32. Окупаційний режим, встановлений на території України нацистською Німеччиною та її союзниками.
33. Антинацистський рух опору в Україні: його основні складові частини .
34. Голод 1946–1947 рр.: його причини та наслідки.
35. Хрущовська «відлига» в УРСР.
36. Соціально-економічне та суспільно-політичне становище України в другій половині 1960-х – першій половині 1980-х рр.
37. Політика «перебудови» в СРСР, її особливості в Україні.
38. Серпневі події 1991 р. Проголошення незалежності України. Розпад СРСР і створення СНД.
39. Суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток сучасної української держави.
40. НТУ «ХПІ»: історія і сучасність.

Модуль 2. Написання реферату.

Тематика рефератів

1. Функції культури.
2. Микола Костомаров про національну своєрідність українського народу та його культури.
3. Порівняльно-історичний метод у культурологічних дослідженнях Михайла Драгоманова.
4. Цілісна концепція історії української культури у творчій спадщині Івана Франка.
5. «Українська ідея» в культурологічній концепції Михайла Грушевського.
6. Проблема європеїзації української культури у творчій спадщині Миколи Хвильового.
7. Сучасні дослідження з історії української культури.
8. Магія в первісній культурі.
9. Вікентій Хвойка – видатний дослідник української старовини.
10. Трипільська культура та її вплив на побут і мистецтво східних слов'ян.
11. Культури кіммерійців, скіфів, сарматів.
12. «Боги та герої давньогрецьких міфів у культурі античного Причорномор'я».
13. Архітектура і скульптура в античній художній культурі.
14. Родоначальник християнського гуманізму Володимир Мономах.
15. Проблема людської особистості в «Слові Данила Заточника».
16. Іларіон Київський про велич і єдність землі руської.
17. Давньоруське літописання: світова історія та сенс людського життя.
18. Середньовічна картина світу в «Слові о полку Ігоревім».
19. Давньоруська ікона.
20. Софія Київська – видатна пам'ятка вітчизняної культури.
21. Юрій Дрогобич – видатний вчений, представник раннього гуманізму в Україні.
22. Іван Вишенський про свободу народу і особи.
23. Книгодрукування і розвиток вітчизняного гуманізму.

24. «Русинський Демосфен» Станіслав Оріховський.
25. Вітчизняна оборонна архітектура XIV–XVI ст. : від готики до ренесансу.
26. Національна святиня – «Пересопницьке Євангеліє».
27. Петро Могила – релігійний реформатор, освітній діяч, меценат.
28. Просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
29. Культура доби Івана Мазепи.
30. Феномен українського бароко.
31. Погляди Феофана Прокоповича на людину, державу, церкву, мистецтво.
32. Учення Григорія Сковороди про «сродну» працю
33. Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Артемій Ведель – корифеї духовної та світської музики.
34. Видатні художники Григорій та Дмитро Левицькі.
35. Творчість Володимира Боровиковського.
36. Український романтизм.
37. «Енеїда» Івана Котляревського – перший твір нової української літератури.
38. «Не вмирає душа наша, не вмирає воля» (Тарас Шевченко в культурному житті XIX ст.).
39. Світ старої України у «Вечорах на хуторі коло Диканьки» Миколи Гоголя.
40. Михайло Старицький і розвиток українського професійного театру.
41. Микола Лисенко – основоположник української класичної музики.
42. Творчість Лесі Українки.
43. Видатний культурний діяч Іван Франко.
44. Кубофутуризм в Україні і Росії (Давид і Микола Бурлюки, Олександра Екстер, Олександр Богомазов, Василь Єрмилов).
45. Михайло Бойчук та його школа.
46. Проблеми людини, нації та культури у творчості українських літературних модерністів (Микола Хвильовий, Микола Зеров, Олександр Олесь).
47. Тоталітаризм – трагедія вітчизняної культури XX ст.
48. Гуманістичні пошуки сучасної вітчизняної поезії (Василь Стус, Микола Вінграновський, Іван Драч, Дмитро Павличко, Ліна Костенко).
49. Творчість Олександра Довженка.
50. Поетична хвиля українського кіно (Сергій Параджанов, Юрій Ільєнко, Леонід Осика, Іван Миколайчук).
51. Український постмодернізм.
52. Повір'я, звичаї та побут слобожан.
53. Культурне життя Слобідської України в наукових дослідженнях Дмитра Багалія.
54. Микола Сумцов – дослідник і громадський діяч слобожанського краю.
55. Внесок Петра Іванова та Стефана Таранушенка у вивчення культури Слобідської України.
56. Гнат Хоткевич – письменник, режисер, актор, музикант.
57. Видатні письменники-слобожани Григорій Квітка-Основ'яненко та Петро Гулак-Артемівський.
58. «Березіль» Леся Курбаса в контексті розвитку вітчизняного театрального мистецтва.
59. Україна у творчості Іллі Репіна

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Shyshkina Y. K. A History of Ukraine: Presentations for English-Speaking Students = Історія України: презентації для англomовних студентів : texts of lectures / Y. K. Shyshkina. Kharkiv : NTU «KhPI», 2016. – 176 p. URL : <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/26668>
2. Бойко О. Д. Історія України : підручник / О. Д. Бойко. 7-ме вид., стер. Київ : Академія, 2018. – 717 с. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/ukraine-history-boyko-7-edition-2018/>
3. Греченко В. А. Історія та культура України : підручник / В. А. Греченко ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 319 с. <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9475>

4. Історія та культура України : метод. вказівки для студентів заочної форми навчання усіх спеціальностей / уклад. О. О. Петутіна, Л. П. Савченко. Харків : НТУ «ХПІ», 2019. – 30 с. URL : <http://web.kpi.kharkov.ua/ukin/wp-content/uploads/sites/195/2019/09/Posobyje-zaochn.pdf>
5. Історія та культура України : підруч. для студентів техн. спец. ВНЗ / М. І. Бушин, О. М. Бут, О. І. Гуржій, С. М. Ховрич ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси : Гордієнко Є. І., 2018. 1152 с. <https://academyssu.com.ua/sites/default/files/020063092.pdf>
6. Плани семінарів та методичні рекомендації з дисципліни «Історія та культура України» : навч.-метод. посібник для студ. усіх спец. / заг. ред. : О. О. Петутіна, Л. П. Савченко ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : НТУ «ХПІ», 2019. – 55 с. URL : <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/42883>
7. Українська культура. Конспекти лекцій для дистанційного навчання : для студентів 1 курсу усіх спеціальностей / О.О. Петутіна та ін. Харків: НТУ «ХПІ», 2020. – 68 с. URL : <http://web.kpi.kharkov.ua/ukin/wp-content/uploads/sites/195/2021/02/Konspekt-lektsij-Ukrayinska-kultura-onovlenyj.pdf>

Додаткова література:

1. Багалій Д.І. Історія Слободської України / Д.І. Багалій ; передм. та ком. В.Л. Маслійчука; упорядн. О.О. Савчук. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2019.– 400 с. Сер. «Слобожанський світ». – Вип. 12 https://chtyvo.org.ua/authors/Bahalii_Dmytro/Istoria_Slobidskoi_Ukrainy/.
2. Використання сучасних напрямів історичних досліджень у курсі «Історії України» : методичні рекомендації для викладачів та студентів / уклад: І.В. Дворкін, А.В. Харченко. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. – 64 с. URL : <http://web.kpi.kharkov.ua/ukin/ru/yistoryua-y-kultura-ukraynu>
3. Методичні вказівки до виконання підсумкової контрольної роботи з дисципліни «Історія та культура України» : для бакалаврів усіх напрямків підготовки / уклад.: М. В. Гутник, І. В. Дворкін ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : НТУ «ХПІ», 2019. – 34 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/43294>
4. Методичні рекомендації до організації студентської наукової роботи з дисципліни «Історія України» : для викладачів / уклад. В. І. Ніколаєнко, Я. В. Мотенко, Є. К. Шишкіна. Харків : НТУ «ХПІ», 2015. – 28 с. URL : <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/18935>
5. Плани групових занять та індивідуальні завдання з дисципліни «Історія України та українська культура». Методичні рекомендації для курсантів Військового інститут танкових військ НТУ «ХПІ» / уклад: Дворкін І.В., Телуха С.С., Фрадкіна Н.В. – Харків: НТУ «ХПІ», 2020. 25 с. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/ukin/wp-content/uploads/sites/195/2021/01/Methodychni-rekomendatsiyi-dlya-kursantiv-Vijskovogo-instytut-tankovyh-vijsk-NTU-NPI-.pdf>
6. Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності / Сергій Плохій ; [пер. з англ. Р. Клочка]. 2-ге вид. Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2018. – 493 с.
7. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – с.644 URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/13039/1/020063092.pdf>
8. Україні – 25: здобутки і випробування. Методична розробка. / Уклад. Ю. Д. Сакара, В. І. Ніколаєнко, Є. К. Шишкіна, Я. В. Мотенко. Харків : НТУ «ХПІ», 2016. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/23382>
9. Українська культура в іменах. Довідник [для студ. усіх спеціальн.] / О. О. Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. Харків: НТУ «ХПІ», 2017. – 303 с. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/Posobyje-Ukraynska-kultura-v-ymenah-1.pdf>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Екзамен 30%.

Поточне оцінювання (30%), модульна контрольна робота (20%), реферат (20%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

30.08.2023 р.

Завідувач кафедри
Олена ТВЕРИТНИКОВА

30.08.2023 р.

Гарант ОП
Людмила ВАСЬКОВЕЦЬ

